

Державний архів Сумської області
Путивльське повітове рекрутське присутствіє
м. Путивль Путивльського повіту Курської губернії

ФОНД 403

Інвентарний опис № 1

1839-1874 рр.

ПЕРЕДМОВА

до опису № 1 фонду 403 Путивльське повітове рекрутське присутствіє м. Путивль Путивльського повіту Курської губернії

Організація і проведення рекрутських наборів у російській імперії XIX ст., мала свою організаційну та управлінську структуру, серед якої важливе місце займали рекрутські присутствія – спеціальні адміністративні органи (комісії), які безпосередньо займалися набором рекрутів. 20 лютого 1705 року – петровський указ про перший рекрутський набір й з того часу запровадився сам термін «рекрут». Згідно рекрутського статуту 1831 р., що був основою нормативно-правового регулювання військової системи Російської імперії, до складу якої на той час входила і значно частина українських земель, з 1832 р. до 1874 р. для прийому рекрут визначалися відповідні місця, у яких відкривалися спеціальні органи- рекрутські присутствія із визначеним складом чиновників, які були основними виконавчими органами по рекрутській повинності. Ці органи створювалися спочатку тільки в губернських містах, а на підставі рекрутського статуту 1831 року стали відкриватися і в повітових містах. У кожній губернії під час проведення набору їх кількість не могла перевищувати чотирьох: одне в губернському, а решта – в повітових містах («пункт прийому рекрут»).

Саме з цих присутствій і починалася «служба государева», що означало «велике горе» для всієї родини рекрута і часто для нього самого.

Рекрутські присутствія відкривалися в кожній губернії для прийому рекрутів під час здійснення набору. Казенна палата оголошувала про утворення рекрутських дільниць, кількість новобранців і з кожної дільниці або визнавала грошову суму, яка мала виплатитися до державної скарбниці замість рекрута. Після закінчення терміну набору рекрутські присутствія надавали цивільному губернатору загальний звіт про роботу, передавали справи до рекрутського столу казенної палати і закривалися.

Повітові рекрутські присутствія включали до свого складу: дворянського предводителя того повіту, у якому засновано присутствіє, місцевого городничого, військового і медичного чиновників. Головуючим, як правило, призначався вищий за званням предводитель. В повітових містах, де не було цієї посади, місце головуєчого займав повітовий суддя.

При кожному рекрутському присутствії функціонувала канцелярія, до складу якої належав діловод, його помічники та декілька писців. Під командуванням військового чиновника, при кожному присутствії перебував офіцер і унтер офіцер сторожі з солдатами і циркульниками, які допомагали в організації проведення набору. Такі ж функції виконував і офіцер корпусу жандармів.

Від кожного кандидата в солдати потрібно було мати при собі одяг, взуття, та продовольство. Доставку рекрутів забезпечували «віддавальники» - відповідальні представники поміщика і того селянського суспільства, з якого обраний рекрут. Вони супроводжували майбутніх солдатів в присутність, вносили за нього необхідний грошовий внесок, зібраний всім селянським суспільством (громадські суми).

Якщо у поміщика або громади забирали людей на будь-які роботи, натомість видавали спеціальні документи- залікові квитанції, які звільняли від здачі рекрутів.

Іноді відправляли на службу «охотника» - бідняка, який на певних умовах ішов в рекрути замість свого наймача.

Набір в армію кріпаків звільняв їх від кріпацтва. У різні роки змінювався вік призову рекрутів, в основному – від 17-ти до 30-ти років. Спочатку вони служили пожиттєво, із 1793 – 25, із 1834 – 20 років і 5 перебували у відпустці.

1855-1872 роки термін військової служби становив – 12, потім – 10 і нарешті – 7 років із перебуванням у відпустці відповідно 3, 5 і 8 років.

В Україні рекрутчина набула чинності після остаточної ліквідації її політичної автономії в 1780-х роках.

Маніфестом від 1 серпня 1843 року «О замене общих в Государстве рекрутских наборов, частными, ежегодно в одной половине Государства, и о производстве в сем году первого в Южной полосе» територія Російської імперії поділялася на 2 смуги: південну і північну, а маніфестом від 8 липня 1839 року – на західну та східну. До 1855 року щорічно оголошувався набір рекрутів по чергово (частковий рекрутський набір) по західній або східній смузі.

Останній рекрутський набір у Російській імперії проходив із 15 січня до 15 лютого 1874 року. Рекрутські присутствія скасовано указом Сенату від 14 травня 1874 року. Відповідно до «Статуту щодо військової повинності», свої повноваження вони передали новоствореним губернським і повітовим у військовій повинності присутствіям.

Фонд Путивльське повітове рекрутське присутствіє м. Путивль Путивльського повіту Курської губернії вперше надійшов на зберігання до Державного архіву Сумської області 27 червня 1949 р.

Станом на 01.01.2023 р. у фонді нараховувалося 83 справи за 1839-1874 рр.

У 2023 році проведено науково-технічну обробку документів постійного терміну зберігання фонду, вдосконалення та переробку опису.

В опису відредаговані заголовки справ, уточнені крайні роки документів, кількість аркушів у справах, опис передруковано, складено передмову, історичну довідку, перевідну таблицю шифрів, акт перероблення опису архівного фонду.

На впорядковані документи складено опис № 1 постійного зберігання, який налічує 84 справи з № 1 по № 84 за 1839-1874 роки. Справи в опису систематизовані за датами. Старі інвентарні описи № 1 та № 2 взяті на облік та включений в опис під № 84.

Передмову склала

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Людмила СОРОКІНА

Путивльське повітове
рекрутське присутствіє
м. Путивль
Путивльського повіту
Курської губернії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Державного архіву
Сумської області

Юрій ОЛІЙНИК

2023 р.

Фонд 403

Опис № 1
справ постійного зберігання
за 1839-1874 рр.

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів справи	Крайні дати документів справи	Кількість аркушів у справі	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1.		Відомості про ділянки і кількість осіб на ділянці, які підлягають призову і обов'язковому відбуванню рекрутськ. повинності під час проведення 3-го і 4-го рекрутського набору.	1839	1839	263	
2.		Журнал засідань рекрутського присутствія. Опис документів і оголошення про набір у рекрути. Приговори сільських громад про визначення кандидатів у рекрути. Квитанції про зарахування у рекрути.	31 січня 1856	15 лютого 1863	1041	
3.		Квитанція про викуп від військової служби. Копії довідок, що видавалися сім'ям рекрутів по Путивльському повіту.	13 лютого 1859	19 червня 1871	262	
4.		Приговори сільських громад про обрання кандидатів у рекрути. Списки осіб, які підлягають обов'язковому відбуванню рекрутської	11 вересня 1863	13 лютого 1866	641	

1	2	3	4	5	6	7
		повинності.				
5.		Приговори сільських громад Путивльського повіту про обрання кандидатів у рекрути. Квитанції про зарахування у рекрути.	4 листопада 1863	25 листопада 1863	1317	
6.		Приймальний рекрутський розпис.	18 січня 1863	15 лютого 1863	170	
7.		Алфавітний і формулярний списки рекрут під час проведення 4-го загального набору у рекрути.	15 січня 1863	13 лютого 1863	235	
8.		Алфавітний і формулярні списки Путивльського рекрутського присутствія під час проведення загального набору у рекрути.	листопад 1863	листопад 1863	224	
9.		Журнал засідань рекрутського присутствія, реєстрація вхідних документів. Квитанції селян і міщан, представлених кандидатами у рекрути. Списки осіб, які проходили комісію по відбору у рекрути.	1 травня 1864	31 грудня 1868	1127	
10.		Приговори сільських і волосних громад про обрання кандидатів у рекрути, оголошення про супроводження їх в рекрутське присутствіє.	17 грудня 1864	13 лютого 1867	1208	
11.		Журнал засідань рекрутського присутствія. Приговори сільських громад про представлення кандидатів у рекрути.	19 жовтня 1865	14 лютого 1866	603	

1	2	3	4	5	6	7
		Позови громадян про заміну представлених кандидатів у рекрути.				
12.		Алфавітний і формулярний списки рекрут набраних Путивльським повітовим рекрутським присутствієм.	1865	1865	99	
13.		Формулярний і алфавітний списки рекрут, представлених Путивльським рекрутським присутствієм під час проведення 7-го загального набору.	15 січня 1866	15 лютого 1866	96	
14.		Списки міщан м. Путивль, які підлягають призову.	1866	1866	48	
15.		Приймальний рекрутський розпис.	16 січня 1867	2 листопада 1867	141	
16.		Приймальний рекрутський розпис.	21 січня 1867	13 лютого 1867	3	
17.		Списки міщан м. Путивль, які підлягають призову.	3 грудня 1867	22 грудня 1867	87	
18.		Формулярний список рекрут набраних Путивльським рекрутським присутствієм під час проведення 9-го загального набору.	15 січня 1868	15 лютого 1868	68	
19.		Формулярний список рекрут набраних Путивльським рекрутським присутствієм	15 січня 1868	15 лютого 1868	80	
20.		Книга реєстрації осіб, які проходили комісію по відбору у рекрути.	15 січня 1868	1 травня 1868	140	
21.		Реєстр вихідних документів.	1 січня 1868	31 грудня 1868	6	

1	2	3	4	5	6	7
22.		Позови громадян про видачу викупних квитанцій.	26 жовтня 1868	7 травня 1873	44	
23.		Указ (копія) Олександра II про призов у рекрути. Відомість про кількість рекрутів направлених з Курської губернії під час проведення 11-го загального набору. Циркуляри про розподіл рекрутів до військових частин. Правила набору рекрутів в артилерію, кавалерію, резервні стрілецькі батальйони і кріпосні полки. Список губерній, повітів, міст і станів рекрути яких призначалися служити у флоті.	23 листопада 1869	7 грудня 1870	99	
24.		Журнали щоденних засідань рекрутського присутствія. Реєстр вхідних і вихідних документів. Приговори сільських громад про представлення кандидатів у рекрути. Формулярні списки рекрут. Заяви і відношення про внесення викупних коштів замість рекрутів. Копії квитанцій виданих рекрутам.	27 січня 1869	29 грудня 1869	1115	
25.		Список міщан Путивльського повіту Курської губернії, які підлягають призову.	1869	1869	29	
26.		Списки міщан м. Путивль, які підлягають призову.	5 січня 1869	10 липня 1869	39	
27.		Приговори сільських громад про представлення	23 грудня 1869	1 травня 1870	785	

1	2	3	4	5	6	7
		кандидатів у рекрути. Списки селян, зарахованих у рекрути.				
28.		Позови селян про заміну одного сина обраного кандидатом у рекрути іншим. Про звільнення від рекрутської повинності. Приписи про видачу станових грошей.	22 грудня 1869	2 січня 1871	46	
29.		Відомості про витрати на забезпечення рекрутів під час проведення 12-го загального рекрутського набору.	22 січня 1869	1 вересня 1871	64	
30.		Перелік недійсних квитанцій виданих спеціальними органами зарахованим у рекрути і ратники.	12 грудня 1869	2 січня 1871	106	
31.		Указ /копія/ царя Олександра II та циркуляри Курського губернського правління про проведення набору у рекрути, про розподіл рекрутів, а також засобах на їх утримання. Порядок комплектування рекрут у Курській губернії.	8 грудня 1870	5 листопада 1871	106	
32.		Припис Курського губернського правління про порядок видачі квитанцій на рекрутів- «замін». Квитанції про викуп від військової служби. Позови про внесення викупних коштів, видачу квитанції про викуп від військової служби.	2 січня 1870	1 квітня 1870	32	
33.		Журнал реєстрації постанов Путивльського рекрутського присутствія.	15 січня 1870	1 грудня 1870	105	

1	2	3	4	5	6	7
34.		Відомості про набір у рекрути.	15 січня 1870	14 вересня 1870	62	
35.		Формулярні списки рекрутів зарахованих на військову службу.	15 січня 1870	1 травня 1870	93	
36.		Книга реєстрації осіб, які проходили комісію по прийому у рекрути.	1 січня 1870	4 лютого 1870	184	
37.		Копії квитанцій виданих зарахованим у рекрути.	16 січня 1870	5 лютого 1870	50	
38.		Квитанції про викуп селян від військової служби.	26 січня 1870	1870	4	
39.		Журнал реєстрації постанов рекрутського присутствія.	1871	1871	119	
40.		Відношення Курського губернського правління у рекрутське присутствіє про перелік рекрутських квитанцій, які визнані недійсними. Список справжніх і копії залікових квитанцій, які вважаються недійсними.	1 лютого 1871	1 грудня 1871	131	
41.		Переписка з Путивльською міською думою, Курською казенною палатою про порядок представлення рекрутів-«замін» та виплати викупу за рекрутів.	1 лютого 1871	18 лютого 1871	18	
42.		Приговори сільських і волосних громад про відбір кандидатів у рекрути по Путивльському повіту.	1 лютого 1871	1 липня 1871	1003	
43.		Копії квитанції виданих на представлених рекрутів під час проведення 12-го рекрутського набору.	3 лютого 1871	1 березня 1871	47	
44.		Копії квитанцій про викуп	18 лютого	18 лютого	3	

1	2	3	4	5	6	7
		від військової служби.	1871	1871		
45.		Формулярні списки рекрутів представлених Путивльським рекрутським присутствієм.	1 лютого 1871	1 липня 1871	128	
46.		Алфавітний список рекрутів представлених Путивльським рекрутським присутствієм під час проведення загального набору.	1871	1871	10	
47.		Відношення судового слідчого і губернського правління про випадки умисного нанесення шкоди власному здоров'ю для ухиляння від рекрутської повинності. Відомості про хід набору у рекрути.	12 січня 1871	2 жовтня 1871	30	
48.		Книга реєстрації осіб, які проходили комісію по набору у рекрути.	1 лютого 1871	1 липня 1871	270	
49.		Реєстр вхідних документів.	7 січня 1871	4 грудня 1871	52	
50.		Реєстр вихідних документів.	15 січня 1871	31 грудня 1871	33	
51.		Книга реєстрації позовів селян про недотримання порядку набору у рекрути.	1871	1871	4	
52.		Реєстр вихідних документів.	15 січня 1871	3 січня 1872	9	
53.		Указ (копія) Олександра II і циркуляри про проведення рекрутського набору. Відомості про розподіл на діляницях міщан і селян, які звільнені від кріпосної залежності, відповідно до положення від 9 лютого 1861 року. Відомість про розподіл	28 листопада 1872	20 жовтня 1873	215	

1	2	3	4	5	6	7
		рекрут.				
54.		Циркуляри Курського губернського правління, правила Головного штабу військового міністерства про проведення рекрутського набору.	5 січня 1872	22 грудня 1872	154	
55.		Циркуляри і відношення про недійсні залікові квитанції, які були видані рекрутськими присутствіями та казенними палатами.	17 січня 1872	17 грудня 1872	67	
56.		Журнал засідань рекрутського присутствія про набір у рекрути.	17 січня 1872	1 листопада 1872	316	
57.		Протоколи засідань рекрутського присутствія про визначення придатності представлених у рекрути.	1872	1872	165	
58.		Відомості про проведення набору у рекрути.	15 січня 1872	листопад 1872	46	
59.		Приговори і оголошення сільських громад про представлення кандидатів у рекрути.	2 січня 1872	1 листопада 1872	1250	
60.		Приговори сільських громад про представлення кандидатів у рекрути. Оголошення про набір громадян у рекрути від сільських громад. Витяги із метричних книг про громадян народжених у церковному приході села Буринь.	3 грудня 1872	1 червня 1873	1345	
61.		Формулярні списки представлених у рекрути по Путивльському повіту.	1 липня 1872	1 листопада 1872	154	
62.		Копії квитанцій на	18 січня	15 лютого	58	

1	2	3	4	5	6	7
		державних селян представлених у рекрути під час проведення 13-го загального набору.	1872	1872		
63.		Копії квитанцій про викуп від військової служби селян і міщан під час проведення 13-го загального набору.	3 лютого 1872	1 квітня 1872	4	
64.		Позови селян про видачу їм викупних квитанцій на рекрутів.	20 січня 1872	1 квітня 1872	45	
65.		Реєстр вихідних документів.	1 січня 1872	22 грудня 1872	66	
66.		Реєстр вихідних документів.	3 січня 1872	31 грудня 1872	38	
67.		Відношення поліцейського управління у рекрутське присутствіє про проведення огляду арештантів для визначення їх придатності працювати в арештантських ротах. Позови селян і міщан про звільнення їх синів від рекрутської повинності.	3 січня 1872	19 вересня 1872	45	
68.		Реєстр вихідних документів.	1872	1872	10	
69.		Журнал засідань рекрутського присутствія з питань набору у рекрути.	2 січня 1873	8 грудня 1873	143	
70.		Приписи і відношення Курського губернського правління і Путивльського поліцейського управління у рекрутське присутствіє про лікарських огляд арештантів, які працювали в арештантських ротах.	1 лютого 1873	8 жовтня 1873	28	
71.		Формулярні списки осіб	1873	1873	139	

1	2	3	4	5	6	7
		представлених у рекрути.				
72.		Відомості про хід набору у рекрути.	15 січня 1873	3 вересня 1873	38	
73.		Книга реєстрації осіб, які проходили комісії по набору у рекрути під час проведення 14-го набору.	15 січня 1873	1 червня 1873	320	
74.		Копії квитанцій виданих представленим рекрутам.	15 січня 1873	1 квітня 1873	58	
75.		Справа про недійсні залікові квитанції, які раніше були видані рекрутськими присутствіями і казенними палатами.	2 січня 1873	3 грудня 1873	85	
76.		Копії квитанцій про викуп від військової служби.	1 травня 1873	7 травня 1873	5	
77.		Укази Сенату, циркулярні приписи губернського правління про набір у рекрути 1874 року.	7 січня 1874	18 лютого 1874	85	
78.		Журнал засідань рекрутського присутствія.	7 січня 1874	26 березня 1874	92	
79.		Звіти про 15-й загальний набір у рекрути.	15 січня 1874	20 квітня 1874	40	
80.		Справа про недійсні залікові квитанції, які раніше були видані рекрутськими присутствіями і казенними палатами.	7 січня 1874	26 лютого 1874	6	
81.		Квитанції про внесення викупного внеску під час проведення 15-го рекрутського набору.	15 січня 1874	1874	12	
82.		Прийомний рекрутський розпис за 1874 рік.	15 січня 1874	8 травня 1874	337	
83.		Оголошення «віддавальників» у рекрути. Списки селян,	15 січня 1874	13 лютого 1874	1675	

1	2	3	4	5	6	7
		приговори громад про відправку у рекрути.				
84.		Старі недійсні описи № 1 та № 2.			6	

До опису внесені_ (84) справ з № 1 по № 84, у тому числі:

літерні №№ _____,
пропущені №№ _____

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

Людмила СОРОКІНА

17.01.2023